

Дмитро Старостенко, аспірант
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного
Керівник: *Петро Макаренко*, д.е.н., професор,
професор кафедри економіки і бізнесу
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВІДКРИТОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

У цифрову епоху розвиток фінансових технологій стає ключовим чинником модернізації банківської системи. Однією з найбільш перспективних ініціатив є впровадження Open Banking - відкритого банкінгу, який змінює підхід до взаємодії клієнтів з фінансовими установами та відкриває нові можливості для розвитку фінансових послуг. У цьому контексті Україна робить активні кроки для реалізації Open Banking, орієнтуючись на європейські стандарти та законодавство.

Open Banking – це система, за якої банки зобов’язані надавати ліцензованим третім сторонам доступ до фінансових даних користувачів через стандартизовані API за згодою клієнта. Це створює нову екосистему, де:

- клієнт є центром – користувач сам вирішує, кому надати доступ до своїх даних;
- фінансові сервіси стають персоналізованими – на основі аналізу транзакцій створюються індивідуальні продукти;
- конкуренція стимулює покращення послуг – не лише банки, а й фінтех-компанії пропонують зручніші рішення.

Впровадження Open Banking має низку переваг для всіх учасників економічного ринку:

- збільшення конкуренції в банківському секторі – спонукає установи покращувати свої послуги й знижувати комісійні ставки клієнтам;
- комфорт для користувачів – єдиний інтерфейс керування фінансами, що інтегрує інформацію від різних банків і фінтех-сервісів в одному застосунку;
- розвиток нових сервісів і продуктів – персоналізовані рекомендації, керування боргами, інвестиційний портфель тощо;
- підвищення безпеки – впровадження посилених стандартів захисту особистих даних і операцій клієнтів.

Для банків Open Banking відкриває нові можливості:

- розширення клієнтської бази – установи можуть співпрацювати з фінтех-компаніями та іншими провайдерами, щоб запропонувати клієнтам нові сервіси, залучити ще більше користувачів;
- монетизація даних – банки можуть продавати агреговану знеособлену інформацію третім сторонам, щоб створювати платформи та послуги;

- розвиток нових бізнес-моделей – банки можуть стати провайдерами BaaS (Banking as a Service), надаючи свою інфраструктуру, ліцензії фінтех-компаніям для супроводження продуктів.

Для фінтех-компаній та інших постачальників сервісів Open Banking також створює нові можливості:

- доступ до банківських даних клієнтів, що дозволяє реалізувати
- персоналізовані, інноваційні продукти/послуги;
- можливість ініціювати платежі безпосередньо з банківського рахунку користувача, що спрощує процес оплати, знижує комісії;
- партнерство з фінустановами для створення нових продуктів, послуг на базі відкритих API.

Open Banking уже має реальні приклади застосування в Україні та за кордоном:

1. *Агрегація рахунків*: Клієнт може переглядати баланс і операції з кількох банків у єдиному додатку. Це актуально для підприємців або користувачів із кількома рахунками.
2. *Фінансове планування*: Наприклад, додаток може аналізувати витрати користувача, створювати бюджет і надавати рекомендації зі заощадження.
3. *Швидке кредитування*: Завдяки доступу до історії транзакцій фінтех-компанії можуть автоматично оцінювати кредитоспроможність клієнта без паперових документів.
4. *Автоматизована бухгалтерія*: Інтеграція з обліковими системами дозволяє імпортувати банківські операції в бухгалтерські програми.
5. *Торговельні сервіси*: Підключення рахунків через Open Banking дає змогу здійснювати прямі платежі, міняючи платіжні системи, знижуючи комісії.

Ці приклади демонструють, як концепція може трансформувати фінансову галузь, створювати нові можливості серед всіх учасників екосистеми

Хоча відкритий банкінг має значні переваги, його реалізація пов'язана з низкою ризиків:

1. *Безпека даних*: Неавторизований доступ або зловживання персональними фінансовими даними може спричинити фінансові втрати.

2. *Кібератаки*: API можуть бути об'єктами атак. Важливим є дотримання кібербезпеки та застосування багаторівневої автентифікації.

3. *Регуляторна невизначеність*: Потреба у чітких, деталізованих вимогах щодо обміну даними та відповідальності сторін.

4. *Недостатня обізнаність клієнтів*: Користувачі повинні розуміти, що саме вони дозволяють, і які можуть бути наслідки.

5. *Фрагментація ринку*: Якщо банки впроваджують власні нестандартні рішення, інтеграція буде складною.

Україна активно працює над створенням законодавчої та технологічної основи для впровадження Open Banking:

2021 рік: Прийнято Закон України «Про платіжні послуги», що визначив Open Banking як один з ключових елементів нового фінансового середовища.

2023 рік: Національний банк України затвердив Концепцію розвитку відкритого банкінгу, яка визначила бачення, принципи та етапи його реалізації.

2024 рік: створена перша версія технічних специфікацій

2025 рік: НБУ виніс на громадське обговорення Положення про відкритий банкінг, що містить технічні та організаційні вимоги до учасників ринку. У серпні планується запуск пілотного проекту на продуктивному середовищі обмеженим колом учасників.

Очікується, що у 2025-2026 роках Україна реалізує перший етап Open Banking: здійсниться запуск інформаційного доступу до рахунків (AISP), далі будуть впровадженні сервіси ініціювання платежів (PISP). У довгостроковій перспективі будуть створенні фінансові маркетплейси, де користувач зможе управляти усіма фінансовими продуктами через один застосунок.

Висновки: Впровадження відкритого банкінгу в Україні має значний потенціал для розвитку галузі та покращення якості фінансових сервісів для споживачів. За оцінками експертів, відкритий банкінг може принести українській економіці до 1 млрд дол. США щорічно завдяки створенню нових продуктів/послуг, підвищенню конкуренції на ринку, залученню інвестицій у фінтех-галузь.

Завдяки доступу до інноваційних фінансових сервісів і можливості керувати грошима через єдиний інтерфейс підприємці зможуть ефективніше взаємодіяти зі своїми коштами, отримувати кредити на вигідних умовах і використовувати передові інструменти ведення бізнесу.

Окрім цього, технологія сприятиме розвитку фінансової інклюзії в Україні. Завдяки можливості отримувати сервіси через мобільні застосунки чи онлайн-сервіси більше людей зможуть долучитися до системи, користуватися перевагами сучасних технологій.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Національний банк України: Концепція відкритого банкінгу. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Open_banking_conception_NBU_2023.pdf?v=13
3. Національний банк України: Проект Положення про відкритий банкінг. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_2025-05-01.pdf
4. Відкритий банкінг (Open Banking) в Україні: виклики та перспективи, WEAGRO. URL: <https://weagro.com.ua/blog/vidkrytyj-banking-open-banking-v-ukrayini-vyklyky-ta-perspektyv>